Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά C

C/2024/4061

12.7.2024

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Προάσπιση της δημοκρατίας

[COM(2023) 630 final]

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 και (ΕΕ) 2018/1724 όσον αφορά ορισμένες απαιτήσεις που ορίζονται στην οδηγία (ΕΕ) XXXX/XXXX

[COM(2023) 636 final]

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση εναρμονισμένων απαιτήσεων στην εσωτερική αγορά σχετικά με τη διαφάνεια της εκπροσώπησης συμφερόντων που διενεργείται για λογαριασμό τρίτων χωρών και για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937

[COM(2023) 637 final]

(C/2024/4061)

Εισηγητής: **Christian MOOS**

Συνεισηγητής: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 25.1.2024 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 24.1.2024
Νομική βάση	Άρθρα 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο όργανο	Τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη»
Έγκριση από το τμήμα	12.4.2024
Έγκριση από την Ολομέλεια	24.4.2024
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	587
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	206/1/7

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η φιλελεύθερη δημοκρατία στην Ευρώπη βάλλεται, τόσο από το εξωτερικό όσο και από το εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την επίτευξη ανθεκτικότητας της ευρωπαϊκής δημοκρατίας στις εν λόγω απειλές, ωστόσο πρέπει να καταβληθούν ακόμη περισσότερες προσπάθειες για την προστασία της ΕΕ, της δημοκρατίας της και, ειδικότερα, των επικείμενων ευρωπαϊκών εκλογών ([1]).

1.2. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, οι πολίτες και οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην προστασία και τη διασφάλιση της ευρωπαϊκής δημοκρατίας. Συνεπώς, πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω η συμμετοχή τους στην πολιτική σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο, με δράσεις που υπερβαίνουν τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως συνιστάται και στην παρούσα γνωμοδότηση.

1.3. Ακριβώς για αυτόν τον λόγο είναι λυπηρό το γεγονός ότι η δέσμη μέτρων για την προάσπιση της δημοκρατίας προτάθηκε πολύ αργά για να μπορέσει να διασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή της πριν από τις ευρωπαϊκές εκλογές του 2024 και δεν λαμβάνει υπόψη τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ) σχετικά με το σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία ([2]).

([1]) Στην παρούσα γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ως «δημοκρατία» νοείται πάντοτε η «φιλελεύθερη δημοκρατία».
([2]) ΕΕ C 341 της 24.8.2021, σ. 56.

1.4. Οι εξωτερικές παρεμβάσεις στις δημοκρατικές διαδικασίες της ΕΕ αποτελούν πραγματοποιήσιμη απειλή για την ευρωπαϊκή δημοκρατία και πρέπει να περιοριστούν. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) υποστηρίζει πλήρως τους στόχους της προτεινόμενης οδηγίας, αλλά διαφωνεί έντονα με τα προτεινόμενα μέσα. Προκειμένου να αποφευχθούν οι στρεβλώσεις της αγοράς και ο κανονιστικός κατακερματισμός, ζητεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση σε επίπεδο ΕΕ που δεν θα συνεπάγεται πρόσθετο κόστος ή πρόσθετους κινδύνους ούτε θα οδηγεί σε στιγματισμό των παρόχων υπηρεσιών εκπροσώπησης συμφερόντων, συρρίκνωση των χώρων της κοινωνίας των πολιτών στην ΕΕ, περιορισμό του πεδίου εφαρμογής των υφιστάμενων μητρώων διαφάνειας σε εθνικό επίπεδο ή σε υπονόμευση της αξιοπιστίας της ΕΕ ως διεθνούς παράγοντα.

1.5. Μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση σε επίπεδο ΕΕ για τον περιορισμό των εξωτερικών παρεμβάσεων στις δημοκρατικές διαδικασίες της ΕΕ πρέπει να είναι σαφής και να μπορεί να εφαρμόζεται εύκολα από όλους τους φορείς που υπόκεινται στη νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων των φυσικών προσώπων, των μικρών μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και των εταιρειών. Ειδικότερα, στη νομοθεσία πρέπει να ορίζονται με σαφήνεια οι όροι που χρησιμοποιούνται, ιδίως ο όρος «δραστηριότητα εκπροσώπησης συμφερόντων», να παρέχονται σαφή κριτήρια αξιολόγησης σχετικά με το ποιες ξένες οντότητες υπόκεινται σε αυτήν, να καλύπτονται όλοι οι υπεργολάβοι στην ΕΕ, και επίσης να καλυφθούν τα υφιστάμενα κενά όσον αφορά συγκεκριμένες μορφές χρηματοδότησης.

1.6. Η ΕΟΚΕ δεν θεωρεί ότι σημειώθηκε επαρκής πρόοδος προς την ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης των ευρωπαϊκών εκλογών και, ως εκ τούτου, ζητεί να καταστεί η εκλογική διαδικασία πλήρως προσβάσιμη σε όλους τους πολίτες της ΕΕ με αναπηρία, καθώς και πιο συμπεριληπτική και ανθεκτική, με την εναρμόνιση της εκλογικής διαδικασίας σε όλα τα κράτη μέλη. Ως πρώτο βήμα, αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την υιοθέτηση των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων του ευρωπαϊκού εκλογικού νόμου, την πραγματοποίηση περισσότερων επενδύσεων στην πολιτική εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση για τις επόμενες ευρωπαϊκές εκλογές, καθώς και τη διευκόλυνση της πολιτικής ένταξης όλων των ανθρώπων που ζουν στην ΕΕ.

1.7. Η ΕΟΚΕ ζητεί την ενίσχυση της συμμετοχικής δημοκρατίας και των καινοτόμων μορφών συμμετοχής των πολιτών στα κοινά —που συμπληρώνουν την αντιπροσωπευτική δημοκρατία— σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο. Οι εν λόγω νέες ευκαιρίες πολιτικής συμμετοχής πρέπει να είναι εύκολα κατανοητές και συμπεριληπτικές και να μην αποκλείουν πολίτες, ιδίως τις πλέον μειονεκτούσες ομάδες, μέσω της θέσπισης περιττών κατώτατων ορίων. Πρέπει επίσης να είναι διαφανείς όσον αφορά τον δυνητικό αντίκτυπό τους στη νομοθεσία της ΕΕ και τα όριά τους όσον αφορά την άσκηση επιρροής. Τα προτεινόμενα γενικά πλαίσια για την αποτελεσματική συμμετοχή σε εθνικό επίπεδο και η πρόταση για τη μετατροπή του ιστοτόπου με θέμα «Πείτε την άποψή σας» σε υπηρεσία μίας στάσης για τη συμμετοχή των πολιτών αποτελούν συστάσεις που προωθούν την πρόοδο. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω μέτρα, όπως η μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Πολιτών (ΕΠΠ) και ένα πλαίσιο για την αποτελεσματική συμμετοχή σε επίπεδο ΕΕ.

1.8. Ο καλύτερος τρόπος για την προάσπιση της δημοκρατίας είναι η προστασία των θεμελιωδών αξιών και η ένταξη των μειονεκτουσών ομάδων.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Οι συγκεκαλυμμένες εξωτερικές παρεμβάσεις αποτελούν αυξανόμενη απειλή για τις δημοκρατικές διαδικασίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και για την ίδια τη φιλελεύθερη δημοκρατία, λόγω των γεωπολιτικών εντάσεων και των πολλαπλών κρίσεων.

2.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόοδο που σημειώθηκε στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ευρωπαϊκής δημοκρατίας και υπογραμμίζει τον καίριο ρόλο που διαδραματίζει η κοινωνία των πολιτών στη διασφάλιση της λειτουργίας των δημοκρατιών και στην επίτευξη της ανθεκτικότητάς τους. Ωστόσο, σημειώνει ότι οι βασικές προτάσεις της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ σχετικά με το σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία δεν έχουν ακόμη τεθεί σε εφαρμογή και ζητεί την ταχεία εφαρμογή τους.

2.3. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τις συγκεκριμένες προσπάθειες που καταβάλλονται για τη βελτίωση της συμμετοχής των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ). Ωστόσο, επαναλαμβάνει την έκκλησή της, αφενός, να αναπτυχθεί περαιτέρω ένα πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ για διαβουλευτικές μορφές συμμετοχής και μια στρατηγική για τον διάλογο με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών (που θα οδηγήσει σε σχέδιο δράσης) και, αφετέρου, να ενισχυθεί ο κοινωνικός διάλογος ([3]).

2.4. Η δημοκρατική οπισθοδρόμηση αποτελεί επίσης πάγιο φαινόμενο στην ΕΕ. Η απειλή για τις ευρωπαϊκές δημοκρατίες δεν προέρχεται μόνον από το εξωτερικό, αλλά συνιστά και ενδημικό φαινόμενο εντός της Ένωσης και απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση σε επίπεδο ΕΕ για την προστασία των ευρωπαϊκών δημοκρατιών από εσωτερικές και εξωτερικές απειλές.

([3]) ΕΕ C, C/2024/2481 της 23.4.2024, σημείο 1.5, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj.

2.5. Η ΕΕ έχει σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά τη βελτίωση της δημοκρατίας σε υπερεθνικό επίπεδο. Ωστόσο, οι προσπάθειες πρέπει να ενταθούν επειγόντως. Κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης (CoFoE) εκφράστηκαν ανησυχίες, οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν πριν από μια πιθανή διεύρυνση της ΕΕ.

2.6. Οι ευρωπαϊκές εκλογές του 2024 θα αποτελέσουν τη λυδία λίθο για την ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας. Η ΕΟΚΕ καλεί όλους τους εθνικούς και τους ευρωπαϊκούς φορείς να διαφυλάξουν τη δημοκρατική νομιμοποίηση όλων των θεσμικών οργάνων και να υπερασπιστούν την αρχή ότι η δημοκρατία και τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν αλληλεξαρτώμενα θεμέλια της ΕΕ και των κρατών μελών της.

3. **Παρατηρήσεις σχετικά με την οδηγία για τη θέσπιση εναρμονισμένων απαιτήσεων σχετικά με την εκπροσώπηση συμφερόντων που διενεργείται για λογαριασμό τρίτων χωρών**

3.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως μόνον τον στόχο της προτεινόμενης νομοθεσίας να καταστεί διαφανής η εκπροσώπηση συμφερόντων για λογαριασμό τρίτων χωρών στην ΕΕ, αλλά όχι την προτεινόμενη οδηγία για την επίτευξή του. Ως εκ τούτου, ζητεί μια πιο σφαιρική προσέγγιση για την αντιμετώπιση της επείγουσας πρόκλησης των εξωτερικών παρεμβάσεων.

3.2. Επί του παρόντος, 15 κράτη μέλη της ΕΕ διαθέτουν εθνικά μητρώα για τους παρόχους υπηρεσιών εκπροσώπησης συμφερόντων, ενώ άλλα κράτη μέλη εκπονούν νέα νομοθεσία. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι ο εν λόγω κανονιστικός κατακερματισμός και η προτεινόμενη νομοθεσία θα μπορούσαν να προκαλέσουν νέες στρεβλώσεις και να οδηγήσουν σε πρόσθετο κόστος για τους παρόχους υπηρεσιών εκπροσώπησης συμφερόντων.

3.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη καταπολέμησης της διαφθοράς για την αντιμετώπιση παράνομων ξένων παρεμβάσεων και ζητεί να ενισχυθούν η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) για την πρόληψη της προερχόμενης από το εξωτερικό διαφθοράς μεταξύ των ευρωπαϊκών φορέων λήψης αποφάσεων και εκείνων που συμμετέχουν στην προετοιμασία των αποφάσεων.

3.4. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί επίσης για το γεγονός ότι οι διατάξεις της προτεινόμενης οδηγίας σχετικά με την εναρμόνιση στο πλαίσιο του τρέχοντος πεδίου εφαρμογής της μπορεί να οδηγήσουν σε μείωση του πεδίου εφαρμογής των υφιστάμενων εθνικών μητρώων διαφάνειας μέσω του περιορισμού τους σε υπηρεσίες εκπροσώπησης που διενεργούνται για λογαριασμό τρίτης χώρας. Επί του παρόντος, καλύπτουν όλες τις υπηρεσίες εκπροσώπησης συμφερόντων εντός της εσωτερικής αγοράς.

3.5. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την κριτική που εξέφρασαν ορισμένες εθνικές κυβερνήσεις στην ΕΕ και βασικοί παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, όπως η Civil Society Europe, ότι η προτεινόμενη νομοθεσία είναι πιθανό να στιγματίσει τους παρόχους υπηρεσιών που διενεργούν εκπροσώπηση συμφερόντων για λογαριασμό τρίτων χωρών, γεγονός που ενέχει τον κίνδυνο συρρίκνωσης του χώρου της κοινωνίας των πολιτών στην ΕΕ και υπονόμευσης της αξιοπιστίας της ΕΕ ως διεθνούς παράγοντα που προάγει τις ευρωπαϊκές αξίες.

3.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης την έντονη ανησυχία της για το γεγονός ότι η προτεινόμενη νομοθεσία είναι πιθανό να έχει αρνητικό αντίκτυπο στις οργανώσεις και αποτρεπτικό αποτέλεσμα σε έντιμους παράγοντες και στο δικαίωμά τους να προσελκύουν χρηματοδότηση στο πλαίσιο της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι.

3.7. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εκπονήσει νέα νομοθετική πρόταση η οποία θα περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση σε επίπεδο ΕΕ που θα αποτρέπει τον κανονιστικό κατακερματισμό και θα εξαλείφει τις στρεβλώσεις στην εσωτερική αγορά, με παράλληλη, ωστόσο, αποφυγή του στιγματισμού, καθώς και του πρόσθετου κόστους και των πρόσθετων κινδύνων για τους παρόχους υπηρεσιών εκπροσώπησης συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών και των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ.

3.8. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η θέσπιση νομοθεσίας για κοινά πρότυπα διαφάνειας και λογοδοσίας σχετικά με την εκπροσώπηση συμφερόντων θα συμπλήρωνε την οδηγία για την καταπολέμηση της διαφθοράς ([4]). Τα πρότυπα διαφάνειας και λογοδοσίας σχετικά με την εκπροσώπηση συμφερόντων θα μπορούσαν να συμβάλουν στην καλύτερη διάκριση μεταξύ νόμιμης δραστηριότητας και αθέμιτης επιρροής, καθώς και στον εντοπισμό περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων.

3.9. Η εν λόγω προσέγγιση θα εξυπηρετούσε τους στόχους που ορίζονται στην προτεινόμενη οδηγία, με την παράλληλη ελαχιστοποίηση του κινδύνου στιγματισμού των παραγόντων που διενεργούν εκπροσώπηση συμφερόντων για λογαριασμό τρίτων χωρών ή θα μπορούσε επίσης να χρησιμεύσει ως δικαιολογία για ορισμένες τρίτες χώρες να εκδίδουν πράξεις με τις οποίες να περιορίζεται περισσότερο η ξένη επιρροή και ενδεχομένως και η δράση της κοινωνίας των πολιτών εκεί.

3.10. Ο ορισμός της «δραστηριότητας εκπροσώπησης συμφερόντων» παραμένει ασαφής. Παρόλο που ορισμένες δραστηριότητες (π.χ. εκείνες που σχετίζονται με τον καθορισμό θεματολογίου) δεν αναφέρονται ρητά, δεν είναι ακόμη σαφές αν καλύπτονται και άλλες, όπως η εφαρμοσμένη έρευνα (που συμβάλλει στη διαμόρφωση συστάσεων πολιτικής). Μια τέτοια ασάφεια των ορισμών στο σύνολο του κειμένου δημιουργεί αβεβαιότητα και σε άλλους τομείς, όπως οι δραστηριότητες στο πλαίσιο του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών.

3.11. Εάν η Επιτροπή προτίθεται να συνεχίσει τις εργασίες επί της προτεινόμενης πρότασης αντί να καταρτίσει νέα νομοθετική πρόταση, η ΕΟΚΕ καλεί τους νομοθέτες να παράσχουν έναν σαφέστερο ορισμό της «δραστηριότητας εκπροσώπησης συμφερόντων», ώστε να δίνεται η δυνατότητα στα φυσικά πρόσωπα και στις μικρότερες νομικές οντότητες να αξιολογούν, χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες παροχής νομικών συμβουλών, αν οι δραστηριότητές τους υπόκεινται ή όχι στη νομοθεσία.

3.12. Η ΕΟΚΕ ζητεί σαφή κριτήρια που θα επιτρέπουν στους παρόχους υπηρεσιών εκπροσώπησης συμφερόντων και τους υπεργολάβους τους να αξιολογούν αν οι ενέργειες της δημόσιας ή ιδιωτικής οντότητας που αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 4 στοιχείο β) μπορούν να αποδοθούν σε οντότητα που αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 4 στοιχείο α).

3.13. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να καταστεί περισσότερο σαφές το γεγονός ότι τόσο τα φυσικά πρόσωπα όσο και όλες οι νομικές οντότητες υπόκεινται στη νομοθεσία.

3.14. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αποτελεί επικίνδυνο νομικό κενό το γεγονός ότι η νομοθεσία δεν καλύπτει τη θεσμική στήριξη και τη χρηματοδότηση οργανώσεων για έργα, ακόμη και όταν η εν λόγω χρηματοδότηση χρησιμοποιείται πραγματικά για δραστηριότητες εκπροσώπησης συμφερόντων. Η κάλυψη του νομικού κενού απαιτεί μια λύση που δεν θα επιβαρύνει υπερβολικά την κοινωνία των πολιτών με διοικητικές υποχρεώσεις.

3.15. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι στις πληροφορίες που θα δημοσιεύονται στο μητρώο σχετικά με τους κύριους συμβαλλόμενους παρόχους υπηρεσιών εκπροσώπησης συμφερόντων θα περιλαμβάνονται τα πλήρη στοιχεία όλων των υπεργολάβων που παρέχουν υπηρεσίες εκπροσώπησης, συμπεριλαμβανομένης της «περιγραφής της δραστηριότητας εκπροσώπησης συμφερόντων και της εκτιμώμενης διάρκειάς της».

3.16. Η προθεσμία για τη διαγραφή παρόχων υπηρεσιών εκπροσώπησης συμφερόντων τρίτων χωρών από το μητρώο εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την κοινοποίηση ότι δεν χαρακτηρίζονται πλέον ως οντότητες σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 υπονομεύει σοβαρά τη δυνατότητα διεξαγωγής εκ των υστέρων δημόσιου ελέγχου των δραστηριοτήτων εκπροσώπησης συμφερόντων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει την αποθήκευση πληροφοριών σχετικά με τις εν λόγω οντότητες στο μητρώο για ελάχιστη περίοδο τεσσάρων ετών μετά το αίτημα, με σαφή αναφορά της ημερομηνίας ολοκλήρωσης της τελευταίας δραστηριότητας που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

4. **Παρατηρήσεις σχετικά με τη σύσταση για συμπεριληπτικές και ανθεκτικές εκλογικές διαδικασίες**

4.1. Η ΕΟΚΕ επικρίνει το γεγονός ότι η σύσταση δημοσιεύθηκε μόλις έξι μήνες πριν από τις επόμενες ευρωπαϊκές εκλογές. Είναι πολύ αργά για να μπορέσουν όλοι οι αποδέκτες της να συμμορφωθούν με τις συγκεκριμένες συστάσεις.

4.2. Ως εκ τούτου, καλεί το επόμενο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να αναλάβουν μια πιο ολοκληρωμένη πρωτοβουλία όσον αφορά την περαιτέρω εναρμόνιση των διαδικασιών για τις ευρωπαϊκές εκλογές σε όλα τα κράτη μέλη και να συνεχίσουν την πρωτοβουλία για τη βελτίωση των εκλογικών δικαιωμάτων των μετακινούμενων πολιτών της ΕΕ πολύ πριν από τις ευρωπαϊκές εκλογές του 2029, λαμβάνοντας υπόψη τη σύσταση, την επικείμενη έκθεση της Επιτροπής σχετικά με τις ευρωπαϊκές εκλογές του 2024 και την έκθεση του 2026 για την ιθαγένεια της ΕΕ.

([4]) ΕΕ C, C/2024/886 της 6.2.2024, σημείο 5.2, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/886/oj.

4.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί λυπηρό το γεγονός ότι, μετά την έγκριση της ενημερωτικής έκθεσης με θέμα «Τα πραγματικά δικαιώματα ψήφου στις ευρωεκλογές των ατόμων με αναπηρίες» ([5]), τον Μάρτιο του 2019, και της γνωμοδότησης με θέμα «Η ανάγκη να κατοχυρωθούν πραγματικά τα δικαιώματα ψήφου των ατόμων με αναπηρία στις ευρωεκλογές» ([6]), τον Δεκέμβριο του 2020, δεν έχει σημειωθεί σημαντική βελτίωση όσον αφορά τη δυνατότητα των ατόμων με αναπηρία να ψηφίζουν στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Εξαιτίας νομικών ή τεχνικών εμποδίων, χιλιάδες άνθρωποι σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ εξακολουθούν να μην έχουν καμία πραγματική δυνατότητα να ψηφίσουν. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και τα κράτη μέλη «να τροποποιήσουν επειγόντως την εκλογική Πράξη του 1976, [...] οι οποίες θα καταστήσουν δυνατή την εφαρμογή σε ολόκληρη την ΕΕ προτύπων που θα εγγυώνται ουσιωδώς τα δικαιώματα ψήφου στα άτομα με αναπηρία».

4.4. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει το γεγονός ότι ακόμη περισσότερα κράτη μέλη έχουν μειώσει την ηλικία ψήφου στα 16 έτη. Στο πλαίσιο αυτό, καλεί όλα τα κράτη μέλη να προβούν στην εναρμόνιση της ηλικίας ψήφου στις ευρωπαϊκές εκλογές προκειμένου να διασφαλιστεί η ισότιμη συμμετοχή των νέων σε επίπεδο ΕΕ.

4.5. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ύψιστη σημασία της πολιτικής εκπαίδευσης και του ψηφιακού γραμματισμού για όλους τους ανθρώπους στην ΕΕ και επαναλαμβάνει την πρότασή της σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού οργανισμού για την ενίσχυση των δεξιοτήτων των πολιτών της ΕΕ στα μέσα ενημέρωσης μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων ([7]).

4.6. Επισημαίνει το γεγονός ότι δεν είναι πλέον εγγυημένη η δίκαιη διεξαγωγή εκλογών σε όλα τα κράτη μέλη ([8]) και, ως εκ τούτου, καλεί όλες τις εθνικές κυβερνήσεις να συμμορφωθούν επίσης με τα πρότυπα του σημείου 11 στοιχείο β) της σύστασης. Καλεί επίσης την Επιτροπή να αξιολογήσει τη συμμόρφωσή τους στην επικείμενη έκθεσή της σχετικά με τις ευρωπαϊκές εκλογές του 2024.

4.7. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, δεδομένου ότι οι εθνικές αρχές είναι υπεύθυνες για τη διοργάνωση των ευρωπαϊκών εκλογών, η κατάρτιση των εκλογικών παρατηρητών θα πρέπει να αποτελεί κοινό καθήκον τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Κατ' αυτόν τον τρόπο διασφαλίζονται, αφενός, ο υψηλότερος βαθμός ανεξαρτησίας των παρατηρητών και, αφετέρου, η ύπαρξη προτύπων αξιολόγησης σε επίπεδο ΕΕ.

4.8. Παρόλο που τονίζει την ανάγκη προστασίας του τοπίου της πληροφόρησης σχετικά με τις εκλογές, η ΕΟΚΕ διαβλέπει τον κίνδυνο ότι για ορισμένες κυβερνήσεις αυτό μπορεί να λειτουργήσει ως πρόσχημα για τη χειραγώγηση του δημόσιου διαλόγου και τον περιορισμό του θεμιτού ανταγωνισμού για όλα τα δημοκρατικά κόμματα. Ως εκ τούτου, υπογραμμίζει την ύψιστη σημασία της ελευθερίας και της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης, καθώς και της κοινωνίας των πολιτών για τον έλεγχο του τοπίου της πληροφόρησης και του δίκαιου εκλογικού ανταγωνισμού, και επαναλαμβάνει τις εκκλήσεις της προς όλους τους δημοκρατικούς παράγοντες για περαιτέρω βελτίωση της κατάστασης στην ΕΕ ([9]).

4.9. Συνιστά να περιοριστεί η χρηματοδότηση, όπως περιγράφεται στο σημείο 28, από υπηκόους τρίτων χωρών ή νομικές οντότητες που δεν είναι καταχωρισμένες σε κράτος μέλος, έως ένα μέγιστο ποσό ετησίως και να διέπεται από πλήρη διαφάνεια.

4.10. Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται η ίδια και όλα τα μέλη της σχετικά με την ευαισθητοποίηση όσον αφορά τις επόμενες ευρωπαϊκές εκλογές και την αύξηση της προσέλευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στα άτομα που ψηφίζουν για πρώτη φορά και στις ομάδες που υποεκπροσωπούνται στην πολιτική συμμετοχή.

4.11. Συνιστά να εμφανίζονται στα ψηφοδέλτια τα λογότυπα των κομμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και ενθαρρύνει τα πολιτικά κόμματα να τα περιλαμβάνουν σε όλο το διαφημιστικό υλικό τους.

4.12. Για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης των ευρωπαϊκών εκλογών, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη μεταρρύθμιση του ευρωπαϊκού εκλογικού νόμου, όπως εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και καλεί το Συμβούλιο και όλα τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν τις μεταρρυθμίσεις.

([5]) Ενημερωτική έκθεση της ΕΟΚΕ με θέμα «Τα πραγματικά δικαιώματα ψήφου στις ευρωεκλογές των ατόμων με αναπηρίες» : https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/information-reports/real-right-persons-disabilities-vote-european-parliament-elections-information-report.

([6]) ΕΕ C 56 της 16.2.2021, σ. 36.

([7]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εξασφάλιση ελευθερίας και πολυφωνίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην Ευρώπη» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 517 της 22.12.2021, σ. 9).

([8]) ΟΑΣΕ, Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Ουγγαρία. Βουλευτικές εκλογές και δημοψήφισμα, 3 Απριλίου 2022. Αποστολή εκλογικών παρατηρητών του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ODIHR). Τελική έκθεση, Βαρσοβία, 29 Ιουλίου 2023.

([9]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εξασφάλιση ελευθερίας και πολυφωνίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην Ευρώπη» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 517 της 22.12.2021, σ. 9).

5. **Παρατηρήσεις σχετικά με τη σύσταση για την προώθηση της δραστηριοποίησης και της αποτελεσματικής συμμετοχής των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών**

5.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες βελτίωσης της συμμετοχής των πολιτών, αλλά επαναλαμβάνει ότι η εκπροσώπησή τους μέσω των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της δημοκρατίας.

5.2. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την άποψή της ότι «τα κινήματα βάσης και τα άτομα που έχουν βιώσει τη φτώχεια πρέπει να είναι στο επίκεντρο ενός δημοκρατικού επιχειρήματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως των κοινωνικών δικαιωμάτων, από την παραχώρηση του βήματος σε δημόσιους χώρους και σε συζητήσεις πολιτικής στα άτομα που πλήττονται περισσότερο από την ανισότητα, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό» ([10]).

5.3. Επαναλαμβάνει ότι η αντιπροσωπευτική δημοκρατία και οι εκλογικές διαδικασίες παραμένουν η ραχοκοκαλιά της δημοκρατίας και της συμμετοχικής δημοκρατίας στην ΕΕ και ότι οι καινοτόμες μορφές συμμετοχής των πολιτών στα κοινά αποτελούν συμπληρωματικά μέσα όσον αφορά την υποχρέωση λογοδοσίας των εκλεγμένων αντιπροσώπων.

5.4. Χαιρετίζει τη σύσταση προς τα κράτη μέλη να θεσπίσουν προσαρμοσμένα εθνικά πλαίσια για τη συμμετοχή των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με τα οποία θα πρέπει να καλύπτεται ολόκληρος ο κύκλος χάραξης πολιτικής, από τον καθορισμό θεματολογίου έως την αξιολόγηση της ισχύουσας νομοθεσίας και των πρωτοβουλιών πολιτικής.

5.5. Εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι στην ανακοίνωση σχετικά με το σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία δεν περιλαμβάνονται μέτρα για την περαιτέρω ανάπτυξη της συμμετοχής των πολιτών και της κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο ΕΕ, λαμβανομένων υπόψη των αποτελεσμάτων των εργαστηρίων που διοργανώθηκαν σε συνέχεια της έκθεσης του 2022 σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων κι έπειτα από διεξοδική αξιολόγηση της επάρκειας των υφιστάμενων μηχανισμών, συμπεριλαμβανομένης της ΕΠΠ.

5.6. Τονίζει ότι σε ορισμένα κράτη μέλη οι αποδέκτες της σύστασης αποτελούν μείζονα απειλή για τους δημόσιους χώρους της κοινωνίας των πολιτών και την ίση συμμετοχή στη χάραξη πολιτικής. Ορισμένες χώρες επικαλούνται την άμεση δημοκρατία προκειμένου να υπονομεύσουν την ευρωπαϊκή δημοκρατία. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρέπει να συνεχίσει τις δραστηριότητές της για την άμεση ενδυνάμωση των πολιτών, ειδικότερα στο πλαίσιο της συλλογικής τους δέσμευσης μέσω των ΟΚΠ και των κοινωνικών κινημάτων για την προάσπιση της δημοκρατίας και την προστασία των χώρων της κοινωνίας των πολιτών.

5.7. Θεωρεί ότι είναι ζωτικής σημασίας η χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στη συμμετοχή, με ιδιαίτερη έμφαση στα δικαιώματα των νέων πολιτών, των πολιτών με αναπηρία και των μειονοτήτων. Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η ευρεία συμμετοχή, οι ευκαιρίες συμμετοχής πρέπει να είναι όσο το δυνατόν απλούστερες και, ενδεχομένως, χωρίς κατώτατα όρια που εμποδίζουν τη συμμετοχή των πολιτών.

5.8. Συμμερίζεται τις ανησυχίες σχετικά με ορισμένες οργανώσεις που προσπαθούν να υπονομεύσουν τη δημοκρατία και να περιορίσουν τους δημόσιους χώρους, και ζητεί να ληφθούν μέτρα βάσει των εθνικών πλαισίων προκειμένου να αποκλειστούν από τη συμμετοχή στη χάραξη πολιτικής οργανώσεις που πολεμούν ενεργά τη δημοκρατία και τις ευρωπαϊκές αξίες.

5.9. Ζητεί σαφείς ορισμούς των στόχων για όλα τα μέσα βάσει των εθνικών πλαισίων και των αντίστοιχων μηχανισμών ανατροφοδότησης. Ο δυνητικός αντίκτυπος των μέσων στη χάραξη πολιτικής πρέπει να είναι διαφανής, διαφορετικά οι πολίτες θα χάσουν περαιτέρω την εμπιστοσύνη τους στη δημοκρατία, εάν η αντίδραση των δημόσιων αρχών στις συνεισφορές δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των πολιτών και των ΟΚΠ.

5.10. Καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ενισχύσουν επίσης τον διάλογο με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, καθώς και τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά τη χάραξη πολιτικής της ΕΕ, πέραν των φόρουμ διαβούλευσης.

5.11. Εκφράζει την ικανοποίησή της για τον στόχο της Επιτροπής να αναπτύξει τον ιστότοπο με θέμα «Πείτε την άποψή σας» σε υπηρεσία μίας στάσης για τη διαδικτυακή συμμετοχή των πολιτών και καλεί τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν αντίστοιχες πλατφόρμες βάσει των εθνικών τους πλαισίων με τις οποίες θα καλύπτονται οι ευκαιρίες συμμετοχής εντός και εκτός διαδικτύου.

([10]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Επικοινωνιακή προβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 100 της 16.3.2023, σ. 25).

5.12. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τη μεταρρύθμιση του κανονισμού σχετικά με την ΕΠΠ, προκειμένου να μειωθεί το κατώτατο όριο ηλικίας για την υπογραφή μιας ΕΠΠ στα 16 έτη σε όλα τα κράτη μέλη και να παραταθεί η περίοδος συγκέντρωσης υπογραφών. Στον απόηχο του Brexit, υποστηρίζει επίσης τη μεταρρύθμιση των Συνθηκών της ΕΕ για τη μείωση του κατώτατου ορίου όσον αφορά τις υπογραφές, το οποίο επί του παρόντος συνίσταται σε ένα εκατομμύριο υπογραφές.

5.13. Εφόσον τα μητρώα διαφάνειας δεν είναι υποχρεωτικά σε όλα τα κράτη μέλη, συνιστά τη θέσπιση μητρώου διαφάνειας σε όλα τα κράτη μέλη σε εθελοντική βάση προκειμένου να διασφαλιστεί και να προωθηθεί η διαφανής και δεοντολογική εκπροσώπηση συμφερόντων, η οποία έχει καθοριστική σημασία για την αποτελεσματική συμμετοχή των ΟΚΠ και άλλων ενδιαφερόμενων μερών.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 2024.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE